

Motion till riksdagen 2006/07:Ub216

av **Barbro Westerholm (fp)**

Oredlighet i forskningen

Sammanfattning

Universitets och högskolors skyldighet att utreda misstanke om oredlighet i forskningen (forskningsfusk) behöver kompletteras med en central, oberoende instans som kan ta emot anmälningar om forskningsfusk från offentliga och privata forskningsinstitut, industrin och enskilda samt från universitet och högskolor om de så begär.

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en central, oberoende instans med uppgift att utreda misstankar om oredlighet i forskningen.

Dagens lagstiftning inte heltäckande

Från den 1 september 2006 finns en ny paragraf i högskoleförordningen som fastslår att varje högskola har skyldighet att utreda misstanke om oredlighet i forskningen. Det här är positivt men otillräckligt. Nedan redovisas sex skäl för att en central, oberoende instans behöver inrättas för ta hand om ärenden som idag inte täcks av lagstiftningen.

1. Långtifrån all forskning bedrivs vid universitet och högskolor. Svensk forskning bedrivs också inom industrin och vid olika offentliga och privata institut.
2. Långtifrån all universitetsforskning bedrivs vid ett universitet eller en högskola. Samarbete mellan olika universitet och högskolor och med industrin är vanligt. Vem ska då ta det odelade ansvaret för att utreda misstanke om forskningsfusk?

Fel! Okänt namn på

3. Liknande fall av misstänkt forskningsfusk kan bli olika bedömda om varje högskola ska göra sin egen utredning. Det som vid en högskola anses som normal praxis kan vid en annan bedömas som ett svårt övertramp.
4. Det är inte alla brott mot god forskningssed som begås av enstaka personer. En hel forskningsmiljö kan vara genomsyrad av dålig praxis. Den inom gruppen som vill rätta till detta kan ha svårigheter att anmäla det hela till sin chef.
5. Svensk och internationell erfarenhet visar att rektorer och andra chefer inte alltid är benägna att lyfta fram oredligt förfarande i forskningen i ljuset. Det finns många exempel på att både äldre erfarna forskare och unga doktorander inte vågat göra en anmälan till sin chef av rädsla för att själva råka illa ut.
6. Det kan finnas ekonomiska skäl för en högskolerektor att blunda för eventuella avvikelser från god sed i forskningen. Högskolorna konkurrerar om pengar och anseende och avslöjande om forskningsfusk skulle kunna skada högskolans rykte.

Vetenskapsrådets expertgrupp

Vetenskapsrådet har sedan 2002 haft en egen expertgrupp som på begäran från rektorer vid universitet och högskolor utrett anmälningar om misstänkt forskningsfusk eller brott mot god vetenskaplig sed. Antalet ärenden har inte varit stort men de har spänt över hela fältet av vetenskaplig oredlighet. En begränsning i gruppens arbete är att den bara får utreda anmälningar från rektorer eller motsvarande. Ett tiotal anmälningar som kommit direkt från enskilda forskare som inte fått gehör från sina överordnade har därmed inte kunnat behandlas. Hälften av dessa borde enligt några av rådets ämnesexperter ha utretts.

En oberoende instans med brett mandat bör inrättas

För att få ett heltäckande system för utredning av misstänkt oredlighet i forskningen behövs en central instans dit forskningsinstitutioner utanför universitets- och högskolevärlden samt enskilda kan inrapportera misstänkta fall. Så är det ordnat i många andra länder. I Norge inrättas t.ex. just nu en nationell kommitté för granskning av oredlighet i forskning. Givetvis bör denna instans också stå öppen för anmälningar från universitet och högskolor. Huruvida denna instans ska vara knuten till Vetenskapsrådet, till någon annan myndighet eller vara fristående bör utredas.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 25 oktober 2006

Barbro Westerholm (fp)